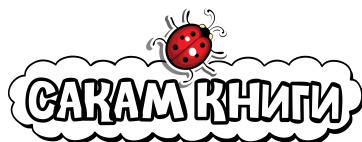


Сите ние живееме овде

Џоџо Мојес



За Саскија, која уште сега ја разбира човековата
природа подобро одошто јас некогаш ќе можам

1

Лила

На ноќната масичка на Лила стои врамена фотографија од која сè уште не собрала енергија, а можеби и желба, да се ослободи. На неа, четири лица втиснати едно до друго пред еден огромен аквариум, атракција од некој одмор во странство – сега веќе заборавила каде – зад нив, цело јато огромни риби со флуоресцентни ригести тела и со празни погледи. Вајолет со еден прст го турка носот нагоре, а истовремено ги влече надолу подочниците за да изгледа како гротескна маска; Сили носи морнарска блуза и исто така прави гримаса иако, ако се знае дека на фотографијата сигурно веќе имала тринаесет години, тоа го прави малку повеќе самосвесно; Лила неодредено се смешка, како да се надева дека од ова ќе испадне убава семејна фотографија и покрај сите докази за спротивното; и Ден, чија насмевка не стигнува баш до очите, изразот на лицето му е загадочен и едната дланка му одмора врз рамото на Вајолет која носи обична маичка.

Последната семејна фотографија е првото што го гледа наутро и последното што го гледа навечер и, иако знае дека треба да ја чува некаде од каде нема да има можност да ѝ го бои денот, од некоја причина што не ја сфаќа сосема, не може да ја стави во фиока. Понекогаш, во ноќните часови кога не може да заспие, гледа како риги месечева светлина полека се лизгаат преку таванот на нејзината соба, па ја погледнува онаа фотографија и тажно помислува какво семејство можела да има, какви сè фотографии од одмори никогаш нема да има – дождливи викенди во Корнвол, егзотични плажи на кои сите се облечени во бело – од радосно дипломирање пред некој универзитет со црвена фасадна тула, можеби од свадбата на Сили, со гордите родители до неа... Сите тие магливи, сенишни слики за еден живот кои едноставно испариле пред неа.

А, понекогаш ѝ доаѓа да земе голема грутка домашен кит за лепење и да ја натапка точно врз лицето на Ден.

Лила се обидува да одзатне една особено тврдоглава блокада во тоалетот на првиот кат кога ѝ звони Анушка. Кога со Ден ја купија кукава, пред две и пол години – голема, „специфична“ (што во превод кажано од агентот за недвижности всушност значеше: „никој друг не би ја купил“) кука за реновирање, во еден северен дел од Лондон со доста зеленило – Лила ја маѓепсаа бањите поврзани со секоја соба одделно, стари со децении, обоени во темнозелена како нане и темноцрвена боја како малина и мислеше дека тие, заедно со тапетите со цветен дезен, се привлечни и живописни. Со Ден ја разгледаа секоја соба одделно и притоа гласно замислуваа како ќе изгледа куќата откако ќе ја реновираат. Иако, сега, ако убаво се замисли, Лила сфаќа дека всушност таа беше онаа која, додека разгледуваше, замислуваше како ќе изгледа

сè, додека Ден онака неодредено мрмореше „мм, мм“ и скришно си го погледнуваше телефонот.

Дента кога ги зедоа клучевите од куќата, истите тие привлечни и живописни водоводни инсталации одлучија да си го покажат вистинското лице низ цела злонамерна низа затнувања и прелевања. Во розовата бања, онаа која ја користеа девојчињата, сега, вакуум-пумпата и една искривена закачалка стојат веднаш до казанчето и ја чекаат Лила (бидејќи, како што изгледа, тоа секогаш е нејзина работа) да го „нападне“ она што овојпат решило пркосно да се заглави во длабочините на тоалетната школка.

„Лила! Драга! Како си?“

Гласот на Анушка се слуша придушено, а Лила слуша само: *Не, Грејси, не сакам каранфили во аранжманот. Каранфилиите се џросџачко цвеќе. Не, не, айсолуџно не ни џербери. Таа џи мрази.*

Се наведнува и со нос го допира екранот од телефонот за да го префрли на спикерфон. За малку ќе се засркне кога малку вода од преполната тоалетна школка се прелева и џ влегува право во едната гумена ракавица. „Супер сум, убавини!“ вели, па продолжува: „А ти, како си?“

„Еве, како и обично, се мачам со моите прекрасни автори. На пат имам уште еден чек од авторски права. Ќе беше реализиран кај тебе уште минатата седмица, но Грејси е бремена и буквално не може да престане со повраќање. Право да ти кажам, морав да фрлам три канцелариски корпи за отпад. Тотално беа ризик по здравјето.“

На приземје, Труант (така им се вика кучето) нагло почнува возбудено да лае. Тој, пак, лае на сенешто – на верверички во градината, на гулаби, на комуналците што празнат контејнери, на случајни посетители... дури и на самиот воздух.

„Е, баш убаво“, вели Лила и мижи додека ја турка закачалката подлабоко во тоалетната школка. „Мислам, убаво за бременоста, не за повраќањето.“

„Па, и не е баш убаво, драга. Мака невидена. Мислам, не можам да сфатам зошто девојките постојано раѓаат. Дефинитивно само нови асистентки ми доаѓаат. Почнувам да се прашувам да не има нешто во климатизацијава. Туку, како се твоите мили девојчиња?

„А, супер се, баш супер“, вели Лила. А, не е ни одблиску така. Сили прсна во плач додека појаднуваа откако наводно виде нешто на Инстаграм, а кога Лила ја праша што се случило, таа ѝ рече дека не би сфатила и да ѝ каже, бестрага, па демонстративно излезе од дома и замина на училиште. Вајолет претходно втречено ја гледаше со поглед полн студен бес кога Лила рече да, дека навистина ќе мора да оди кај тато в четврток (негова вечер беше на ред) па, тивко се слизна од високото столче до масата и не ѝ прозборе ни еднаш за време на целото возење до училиште.

„Добро е“, вели Анушка со расеан тон, а звучи како некој кој не би те слушнал и да му кажеш дека двете девојчиња утринава биле обезглавени. „Туку сега, да те прашам нешто во врска со оној ракопис.“

Лила ја вади закачалката од тоалетната школка, која и натаму е полна со вода некаде до под седиштето. Ги вади од раце гумените ракавици и се навалува со грб до шкафчето. Го слуша Труант кој сè уште лае и се прашува ќе мора ли поради тоа да им однесе уште едно шише вино на соседите. Во изминативе три месеци им однесе вкупно седум шишиња во обид да ги спречи навистина да ја замразат.

„Кога ќе имаш да ми пратиш нешто? Минатиот месец ми изгледаше многу убедена дека ќе постигнеш.“

Лила гласно се издишува. „Па... работам на тоа, да.“

Куса тишина.

„Види, драга, не сакам да звучам строго“, вели Анушка, а навистина звучи така. „Одлично ја сработи Обновата. А, и забележа прекрасен подем во продажбата благодарение на страшните постапки на

Ден. Веројатно треба барем за тоа да сме му благодарни. Но, не сакаме да нè изгубат од вид, нели? Не сакаме толку да задоцниме со новото издание, зашто тоа ќе испадне исто како да издаваме дебитантска книга.“

„Па... набргу ќе ти го пратам.“

„Колку е тоа набргу?“

Лила погледнува наоколу низ бањата. „За шест седмици?“

„Нека бидат три. Види, драга, не мора да е совршено. Само ми треба претстава за тоа што го работиш. Значи, останува она дека пишуваш *Вогич за среќен живоџ кога не сџе во врска*, така?“

„Ух... да, да, така е.“

„Ќе има многу совети за тоа како убаво да се живее независен живот и смешни приказни од рандевуа. Плус, неколку фини, мрсни анегдоти за секс како са-мец, така?“

„О, да, сето тоа ќе го има, секако.“

„Едвај чекам. Уште сега сум како на трње, нестрплива да те читам. Посредно живеам низ твоите авантури. *Леле ма, Грејси, аман веќе! Немој во новаџа корџа за џубре!* Ете ти, морам да прекинам сега. Го чекам твојот мејл, да знаеш! Голем поздрав до сите!“

Лила го завршува разговорот и останува загледа-на во тоалетната школка, како со мислите да ѝ наре-дува на водата да истече надолу. Додека стои така, го слуша Бил кој се качува по скалите. Тој подзастанува на одмориштето, а Лила го слуша како се стабилизира додека се подготвува да се искачи по следната низа скали. Бил и мама живееја во еден бунгалов од 1950-тите години оддалечен од тука десет минути пеш – со малку мебел, полн светлина и чисти линии – и за него, бројните катови и трактанци во разнишанава куќа претставуваат секојдневен предизвик.

„Мила девојко?“

„Да?“ Лила мести на лицето нешто како ведар и весел израз.

„Мразам што ти носам лоша вест, но наминаа соседите и пак се жалат на кучето. И плус, изгледа низ кујнската таваница протекува нешто грозно.“

Водоводџијата, кого на времето го повика како итен случај, неколку пати изговори „Ц, ц, ц...“, извади четири подни штици и наводно откри дека протекува од цевката од канализацискиот приклучок. Ја исцеди јамата и ја извести дека ќе ѝ треба комплетно нов систем: „Само да си кажам, не можам ниту да замислам дека ќе сакате уште некое време да зависите од таа бања. Постара е од баба ми и дедо ми.“ Испи две шолјички засладен чај и ѝ наплати триста и осумдесет фунти. А, Лила, тоа веќе беше почнала да го нарекува „данок за мерцедесот“. Секој мајстор ќе го забележеше прескапиот старински спортски автомобил на приодната патека и веднаш ќе ѝ додадеше дваесет и пет проценти кон износот на фактурата што ја подготвил пред да ја види колата, сеедно колкав беше тој износ.

„Значи, поради тоа се затнувало?“ – рече Лила додека го внесуваше пинот од кредитната картичка и се напрегаше да не пресмета на самото место колкава штета тој трошок ќе му нанесе на нејзиниот буџет за тој месец.

„Ма, неее. Сигурно е и до нешто друго“, рече мајсторот. „Но, секако не смеете да ја користите бањава. Ќе мора да ги смените сите цевки во неа. Кога веќе ќе си отворите работа, може ќе сакате да замените и дел од подните штици. Можам цел прст да пикнам меѓу нив.“

Откако го испратија мајсторот и кога Лила ја затвори вратата зад него, Бил ѝ ја стави на рамо раката

полна плускавци и ѝ рече, „Сѐ ќе се среди“, па малку ѝ го стисна рамото, гест кој според него беше знак на длабока емоционална поддршка. „И јас можам да помогнам, само да ти кажам.“

„Нема потреба“, му рече Лила и ведро се сврте кон него. „Добро сум. Сѐ е во ред.“ А, Бил на тоа нежно воздивна, па се сврте и вкочането се упати кон неговата соба.

Бил живееше со нив веќе девет месеци, а се досели набргу по смртта на мајка ѝ на Лила. Бил си беше Бил и никој не го начека како хистерично липа, како гладува или како ја остава куќата да се запушти. Едноставно, тивко се повлече во себе и стануваше сѐ помала и помала верзија од оној поранешен столар, исправен како пушка, кого таа го познаваше три децении, и така сѐ додека не почна да личи на вистинска сенка. „Едноставно, ми недостасува“, ќе ѝ речеше кога таа ненајавено ќе го посетеше на чај и ќе почнеше бучно да се шетка низ нивниот бунгалов во обид да влее малку енергија во неговите премногу тивки соби.

„Знам, Бил“, ќе му речеше таа. „И мене ми недостасува.“

Всушност, ниту на Лила не ѝ одеше добро самото справување. Ден ја шокираше кога објави дека замина. Кога Лила конечно дозна за Марџа, сфати дека, во споредба со тоа откритие, тоа што Ден просто си оди е само мачкина кашлица, нешто што едвај ја допрело. Во првите шест месеци едвај и да спиеше, умот ѝ беше како токсичен виор во кој разни нишки сега конечно се поврзуваа, во кој вриеше од обвинувања, од страв и од леден бес, заедно со сеќавањата на милион неискажани расправи – расправи што Ден порано некако секогаш успеваше да ги избегне: „Лила, ајде немој пред децата, може?“

И потоа, по само неколку месеци, дури и тоа падна во сенка на ненадејната смрт на Франческа. Така,

кога му предложи на Бил да се всели овде на кратко време и двајцата се мачеа да се уверат меѓу себе дека тој се вселува за всушност да ѝ помогне на Лила со девојчињата, да ѝ биде малку од помош додека таа се прилагодува на животот како самохран родител. Бил го задржа бунгаловиот, често преку ден одеше таму, во неговата уредна шупа на едниот крај од градината, во која им поправаше столови на соседите и ги брусеше дрвцата за оградата на нејзините скали, за децата да не пропаднат низ постојните празнини во неа. Ниеден од нив двајца не спомнуваше кога Бил ќе се пресели. Не дека тоа што Бил живееше овде на кој било начин ѝ пречеше на Лила во животот – всушност и кој живот? – всушност, неговото нежно присуство му го даваше на она што остана од нивното мало семејство многу потребното чувство на стабилност и на континуитет. Тој беше како сидро за нивниот мал чамец на веслање кој залудно се нишаше горе-долу во место во водата, а малку протекуваше и беше нестабилен, како да од него, во секој момент и без предупредување, би можеле да испаднат и да се најдат во вода на отворено море.

Лила пешачи до училиштето. Ова е прва седмица откако се врати по долгиот распуст, Бил ѝ се понуди да ја однесе, но Лила знае дека мора да ја зголеми бројката направени чекори во денот, зашто секој ден сè уште ја прогонуваат вртоглаво долгите нозе и убаво обликуваниот појас на Марџа. Освен тоа, мора да излезе за да ја земе Вајолет, што значи ќе може да го неутрализира чувството на вина дека сè уште не се фатила за работа да пишува.

И двајцата знаат зошто Бил ѝ се нуди да ја однесе. Лила ја мрази втората смена. Првите смени се во ред: сите наутро брзаат, може набрзина да направи што треба и да бега од местото. Но, ова премногу ја боли; акутно измачувачки е видлива додека заедно со другите мајки стои и чека пред влезот на училиштето.

Претходно истрпе цел месец, откако се случи тоа, кога луѓето навалуваа глава настрана во стилот: *Ме зафркаваш. Госџоде, колку сџрашно! Многу ми е жал* – или можеби, зад нејзин грб: *Ама џа, човек и да не го обвинува, нели?* И, се разбира, тука беше и тајмингот на целата работа, кој личеше на некоја крајно невкусна космичка шега – сѐ ова се случи само две седмици откако излезе од печат *Обноваџа* и по низата интервјуа што ги даваше за промоција, а во кои зборуваше како најдобро се поправа брак кој застоил среде барањата од работата и од децата.

Два дена откако тој замина, Лила уморно зачекори во училишниот двор, а таму седеа три мајки и со доближени глави заедно ја читаа нејзината статија објавена во *Ел*, многу прикладно насловена како *Како го џреџворив мојоџ брак во водоџџорен*. Онаа Филipa Греам – кучката на која ѝ претерале со ботоксот – набрзина го пикна списанието зад грб кога ја здогледа Лила и затрепка со сета сила, божем глуми невиност во пантомима, а нејзините две придружнички (чиџ имиња Лила никогаш не успеваше да ги запомни) се вкочанија како трупови воздржувајќи се да не се закикотат. *Се надевам мажиџе баш сега ви се заразувааџ со венерична болесџ оџџорна на анџибиоџици додека рабоџаџ малолетни момчиња за џридружба*, помисли Лила во себе и налепи на лицето насмевка додека ја чекаше Вајолет да излезе од училиштето влечкајќи се во од и влечкајќи го и училишниот ранец по себе.

Со недели го чувствуваше тоа мрmoreње и вџаше-на фасцинираност, како ја следи насекаде низ училишниот двор, го чувствуваше едвај забележителното вртење глави по неа, ги чувствуваше озборувањата што се разменуваа со едвај отворена уста. Ја држеше главата високо додека кожата ја пецкаше, а вилицата ја болеше од вкочанетата бледа насмевка што како траен леден слој си ја имаше налепено и ја носеше на лицето. Мајка ѝ ја презеде обврската да ги разнесува и зема девојчињата на гости да се играат, а кога

ќе дојдеше да ги земе со нејзиниот мал Цитроен им објаснуваше на девојчињата и на мајките на нивните другарки, дека Лила е зафатена, работи, па следниот пат ќе се видат. Но, сега, мајка ѝ повеќе не беше овде.

Сега Лила, веќе познато, чувствува како желудникот ѝ се стега, ја крева јаката и ја тутка околу уши, па се мести на најдалечниот крај од расфрлените групички мајки, дадилки и по некој осамен татко како исклучок. Внимателно гледа во нејзиниот телефонски екран, се преправа дека се занесла во некој ептен важен мејл. Периодов тоа ѝ е стандардна постапка. Или тоа, или го зема со себе Труант, кој хистерично лае ако некој им се доближи на помалку од дваесет метри.

Утре, мисли Лила во себе. Утре нема да има прекини. Ќе седнам на мојата маса во девет и петнаесет сабајле, штом ќе ја оставам Вајолет на школо и нема да станам од стол додека не напишам две илјади збора. Одлучува да не мисли на фактот дека токму истово си го ветува по најмалку трипати неделно во изминативе шест месеци.

„Знаев!“ Се слуша восхитен крик од групата мајки блиску до клупата кај нишалките обоена во боите на виножитото. Лила ја здогледува меѓу нив и Марџа која се наведнува напред, а Филипа ја стиска за надлактицата и целата сјае во насмевка. Марџа носи долг капут во боја на камилско влакно и од кашмирски тип, а на нозете патики, додека русата коса ѝ е собрана лабаво и вешто назад со голема шнола со дезен на желкина кора. „Затоа во барот кај Нина не пиеше, нели? За вакви работи сум како радар!“ се смее Филипа. Тукушто става дланка преку stomакот на Марџа кога брзо погледнува во правец на Лила, ја здогледува и театарлно се врти на друга страна, па немо вели: „Господе Боже. Извини.“

Марџа се врти и го следи погледот на Филипа. Се вцврвува во лицето.

А, Лила дури во коските сфаќа што се случило уште пред нејзиниот мозок да добие прилика да регистрира. Се цари како слепа во екранот на нејзиниот телефон додека срцето ѝ трча. *Не. Не. Невозможно е да е шоа. Не, ѝо сејшо она шшо зо кажа Ден. Не би можел да ни сшори нешшо вакво.* Но, ако и имаше сомнежи, повеќе ги нема кога гледа како образите на Марца жарко се вцрвуваат.

На Лила ѝ се повраќа. Ы се врти в глава. Не може да смисли што ќе прави. Силно ѝ доаѓа да се струполи на земја до стеблото на она дрво на неколку метри од неа, но не сака другите мајки да ја гледаат како го прави тоа. Го чувствува врелиот притисок од нивните втречени погледи, па го крева телефонот до уво и набрзина се преправа дека разговара со некого. „Да! Да, јас сум! О, баш убаво што се јавуваш! Супер. Како си?“ Продолжува да зборува, а и не знае што ѝ излегува од уста, се врти за повеќе да не гледа никого, додека во мозокот ѝ фучи.

Потскокнува во место кога Вајолет ја фаќа и ја влече за рака.

„Драга!“ Го спушта телефонот од уво, ја регистрира г-ѓа Туцендат која стои до ќерка ѝ. „Сè ли е в ред?“ ведро вели Лила, а тонот ѝ е превисок, прегласен.

„Зошто зборуваш сама со себе кога никој не е на линија?“ вели Вајолет и се мурти гледајќи кон нејзиниот екран.

„Ма, ми исклучија во меѓувреме“, брзо вели Лила. Помислува дека всушност може да се случи сега овде да експлодира. Во неа расте притисок што чувствува дека телото нема да може да го задржи.

Госпоѓа Туцендат носи неспорно бушав кардиган со широки споени ракави и со значка на реверот, рачно изработена од жолт картон, на кој со зелен фло-мастер пишува *Среќен роденден*. „Само што ѝ раскажував на Вајолет за претставата на крај од годината. Ви кажа ли дека таа е раскажувачот?“

„Прекрасно! Одлично!“ вели Лила, со лицето развлечено во оптегната насмевка.

„Не би сакале да правиме божиќна претстава на денешно време, нели, со толку религии околу нас. Знам дека дотогаш има многу... иако, можеби не толку – само четири месеци – но, знаете колку време треба за да се организираат вакви работи.“

„Знам!“ вели Лила.

„Ама, чудна си“, ѝ вели Вајолет.

„А, вие *сејџак* сте нашиот постојан Родител задолжен за забавни содржини бидејќи Френсис замина од *Емергејл*. Не дека и онака имаше редовна улога. Затоа Вајолет мислеше дека вие би можеле да го сторите тоа.“

„Да го сторам... кое?“

„Да ги изработите костимите за главните ликови.“

„Костимите“, празно повторува Лила.

„Тоа ќе биде сценска адаптација на *Пеџар Пан*.“

Марџа се оддалечува од другите мајки. Го обвива капутот од камилко влакно околу појас и брзо, нелагодно погледнува кон Лила додека Хјуго, нејзиното синче, ја влече за рака кога минува низ портата.

„Секако!“ вели Лила. Некаде одзади во главата почна да слуша едно гласно фучење. Од него едвај слуша нешто друго. Мисли дека сигурно солзи ѝ навреле на очи бидејќи некако сè ѝ се гледа чудно стаклено.

„Навистина? Прекрасно. Вајолет не беше сигурна дали ќе се нафатите.“

„Мама не сака да доаѓа во училиштето“, вели Вајолет.

Лила со напор го оттргнува вниманието од онаа жена и повторно ѝ го посветува на ќерка си. „Што?

Не биди будалче, Вајолет! Па, јас многу сакам кога доаѓам овде. Тоа ми е најубавиот дел од денот!“

„Минатата недела ѝ плати четири фунти на Сили да да ме зема од школо.“

„Не. Не. На Сили ѝ дадов четири фунти зашто ѝ требаа. Немаше врска со твоето земање од школо.“

„Не е точно. Рече дека поскоро ќе си го откинеш стапалото со заби, а Сили рече дека таа ќе оди наместо тебе ако ѝ дадеш доволно пари за една од оние тортички со маршмалоу од ‘Коста’, и после ти рече, ‘Добро ма, важи’, и...“

Насмевката на г-ѓа Туџендат беше малку колебалива.

„Доволно беше, Вајолет. Госпоѓо Туџендат, за онаа работа што ја споменавте, секако дека ќе ја сторам!“ Нешто ѝ се случува со десната рака. Лила цело време мавта со десната дланка во празно за да нагласи што вели. Дланката како воопшто да не ѝ е поврзана со телото.

Госпоѓа Туџендат широко се насмевнува. „Па, веројатно ќе почнеме веднаш по тримесечјето во октомври, така ќе имате време да ги дотерате костимите, нели?“

„Да!“ вели Лила. „Да! А, сега мора да одиме. Малку се брземе. Но, ќе... ќе зборуваме. Дефинитивно ќе зборуваме за ова. Среќен... роденден!“ Показува кон значката на градите на г-ѓа Туџендат, па се врти и тргнува по улицата.

„Зошто одиме одовде?“ прашува Вајолет која мора да потрчнува за да ја стаса. „Секогаш одиме по улицата Фробишер.“

Марџа предмалку тргна по улицата Фробишер. На Лила ѝ се чини дека ќе се превитка и ќе умре ако само уште еднаш мора да ја погледне онаа глава со сјајна и бујна руса коса. „Па, онака... ми дојде да променам нешто“, вели.

„Денес навистина си чудна“, вели Вајолет. Застанува и вади од ранецот пакетче зеленчуков чипс што Бил сигурно ѝ го спакувал наместо „Манстер манч“. Бил се обидува да ги наведе да се хранат поздраво. Вајолет забавува додека го јаде чипсот, па и Лила мора да забави. „Еј, мамо?“

„Да?“

„Знаеше ли дека Филикс има црви во задникот? На одмор го пикна прстот онаму и го извади, па ни покажа. Јасно се виде како еден црв му се прпелка на прст околу ноктот.“

Лила стои сосема мирно и го вари ова што го слуша. Обично од ваква информација ќе почнеше да вреска. Но, во моментов, како тоа да е најмалку ужасното нешто што денес го слушнала. Ја погледнува надолу ќерка си. „А ти, го допре ли црвот?“

„Уф, не!“ вели Вајолет и уфрла уште еден зеленчуков чипс в уста. „Му реков дека отсега и додека сум жива, има да стојам точно на шеснаесет километри оддалеченост од него. Исто и од другите момчиња. Сите се одвратни.“

Лила полека минува со дланката надолу врз лицето и се издишува долго и треперливо. „Вајолет, немој никогаш да се смениш“, вели кога повторно ѝ успева да проговори. „Уште сега си стекнала повеќе мудрост одошто јас досега во животот.“